

Dışsallıkların çözümü:

1) kamusal çözüm yolları:

a. **Dolaylı azaltım yolları:** üretimi azaltarak kirlilik azaltma.

- **Pigoucu vergileme:**

- birim miktar üzerinden alınır.
- dışsal maliyetin alıcı veya satıcıya yüklenmesine neden olur.
- dışsal maliyetler firmanın maliyet fonksiyonuna katılarak içselleştirilmiştir. burada vergileme olması halinde dışsal maliyetler firmalara yükletilir veya tüketicilere yükletilir. sübvansiyon olduğunda dışsal maliyeti devlet bizzat kendisi üstlenmekteydi. bunu da topluma vergileme yoluyla yansıtabiliyordu.

- **Pigoucu sübvansiyon:**

- üretimin azaltılması karşılığında azaltılan birim başına devletin ödeme yapmasıdır.
- üretimi kısmaktan dolayı gelir kaybına uğrayan firmaların gelir kayıpları telafi edilir.

b. **Doğrudan azaltım yolları:** firmaların kirliliği doğrudan azaltmaları istenir. bunun karşılığı vergi veya sübvansiyon uygulamasına gidilir.

- Emisyon vergilemesi ve sübvansiyonda siz ne kadar çok kirlilikte azaltmaya gidersen o kadar fayda sağlarsın.
- dolayısıyla firmaları maliyetten kaçınma veya fayda sağlama noktasında bir tercihe yönelten ve nu tercihe yönelişte temel amacı dışsallık maliyetlerini yani olumsuz dışsallıkları en aza çekmek gibi bir motivasyondan hareket edilir

- **Emisyon vergilemesi:**

- Firmalar kritik azaltma maliyetine (kam) katlanmakta vergi arasında tercihe zorlanır.
- Firma, $KAM < \text{vergi}$ olduğu sürece daha az olan KAM a katlanacak;
- $KAM > \text{vergi}$ ise bu durumda KAM a katlanamayacak, vergi ödeyecek

- **Emisyon Sübvansiyon:**

örneğin; devlet sigarayı filtreli içenlere paket başına 8 tl maliyetine katlanacak. ancak filtresiz sigara içenlere ödeme yapmayacak.

- Diğer kamusal çözüm yolları:

1. emisyon ticareti : devleti ilgili sektörde başlangıç yapanlara kirletme hakkı tanıyor. örneğin; kullanım hakkı ücret karşılığı başkasına satılabilir.
2. emir - komuta uygulaması (doğrudan düzenleme = regülasyonlar)= yasal düzenlemelerle devletin ekonomik birimler üzerinde koymuş olduğu şartlara uygun faaliyette bulunmalardır. bu anlamda bazı ürünlerin ithalat veya yerli üretimleri yasaklanabilir. amaç çevrenin korunmasıdır. örneğin; aracın aküsünü değiştirmeye ihtiyaç duyuldu. eski aküyü verirsen 650 tl vermezsen 700 tl dediler. aküyü ucuz almak için eski aküyü veriyorum. devlet üretici ve satıcı firmalara akü toplama zorunluluğu getiriyor.

2) Özel çözüm yolları:

- a. **ortaklık tesisi (birleşme yöntemi):** Amaç dışsallıktan etkilenen ve yayanların aynı yönetim çatısı altında toplanmasını ifade eder. örneğin; dereden temiz su kullanıp kumaş yapmak. fayda da maliyette bir kişide toplanıyor. dolayısıyla birleşme yoluyla dışsal maliyetleri içsel maliyetlere dönüştürmüş oluyoruz.,
 - dışsal maliyetler tek bir elde toplanmış olur.
 - dışsallığı yayan dışsal maliyetten de etkilenmekte ve maliyet fonksiyonuna dahil etmek zorunda kalacaktır.not: dışsallık çözümleri doğrudan doğruya noter maliyeti yani damga vergisi alınmayacaktır. böylece firma kendisi en optimal üretim düzeyini belirleyecektir.

- b. **coase teorimi:** işlem maliyetlerinin ihmal edilecek boyutta olması durumunda mülkiyet haklarının kime bahşedildiğinden bağımsız olarak birine verilmesi durumunda dışsallık sorununa etkin çözüm sağlanabilecektir.

coase teorisinin işbirliği için varsayımlar:

- pazarlık yapacak taraflara maliyetin düşük olması (işlem maliyetinin düşük olması)
- kaynağın sahibi verilen zararın kaynağını tanımlayabilmeli ve hukuki olarak zararı önleyebilmelidir.

- c. **sosyal adetler (uzlaşmalar veya normlar):** çöp yığınları yapmamak. sana yapılmaması istemediğin şeyi başkasına yapma.

ASİMETRİK BİLGİ:

Eksik bilgi altında verilebilecek tüm kararlar etkinlik kaybıyla sonuçlanacaktır. bu nedenle olabildiğince eksik veya asimetrik bilginin ortadan kaldırıldığı bir ortamda karar verilmesi gerekir.

=> asgari ücret+performans primi adı altında bir ödeme üzerinden çalışmayı ele alırsak buradaki performansa dayalı ücretlendirmenin ana mantığı nedir?

asgari ücretini veririm fazlasını istersen kendini göster der.

Asimetrik bilgi: aynı konuda ilgili tarafların bilgiye sahip olması gerekir.

- asimetrik bilginin kaynağı taraflardan birinin eksik bilgiye hareket ediyor olmasıdır.
örnek: - tüm ikinci el eşya piyasası (devletin ekspertiz oluşturmaması)
 - sigorta piyasası: sigorta kurumları durumları bilmeden hizmet ticareti gerçekleştirebiliyor.
 - tam kamusal mal piyasası: kamusal mal varlığı tam bir asimetrik konudur. devlet mal üretim kararlarını eksik verir
 - george akerlof, michael spence ve joseph e. stiglitz nu alanın öncülerinden.

Asimetrik bilginin sonuçları:

- piyasanın oluşmaması veya kalite eksik piyasa yapılarının oluşması: tam rekabet piyasasının homogen varsayımının sağlanmaması kalite eksik piyasa yapılarının oluşmasına neden olmalıdır. tüketicilerin kaliteden daha çok ucuz mallara yönelmeleri, kaliteli ürün gerçekleştiren üreticilerin piyasadan çekilmesi. kaynakların israfına varan sonuç sebebi kalite eksik piyasa oluşmasıdır.
- ters seçim sonuna neden olur: yüksek fiyat ve yüksek kar beklentisi içinde olmak. kontrol edilebilen tek değişken maliyettir.

Ahlaki riziko: sigorta piyasasında ağırlıklı olarak tüm eksik piyasa yapılarının içerisinde ahlaki riskler vardır. etkinlik kaybına sebep olur.

- eksik bilgi koşullarında verilen garanti sonucunda tarafların davranış değişikliğine gitmeleridir.

- sigorta şirketi tarafından sağlık giderlerinin üstlenilmesi sonucu kişinin sağlığına dikkat etmemesi, kasko sigortası sonrası trafik kurallarına uyulmaması vb.

Piyasalarda eksik bilginin var olduğu durumlarda kamu ekonomisi ięerisinde devlet neler yapabilir?

1. devlet üretici veya tedarikçi olarak piyasaya girer.

- eğitim, sağlık
- tam kamusal mallar üretir
- erdemli mallar üretir.
- sigorta hizmeti sunacak.
örnek: devletin süt üretimi yapanların zarar etmesi sonucu okulda bedava süt vermesi.

2. reglasyonlarla (yasalarla, koşullarla) piyasayı düzenler.

- reklam ve tanıtımlarla piyasanın oluşumunu destekler.
- zorunlu sigorta ile talep oluşmasına imkan sağlar.

3. devlet tüketici olarak piyasaya girebilir.

- savunma sanayi için devlet firmaların kuruluş maliyetlerini üstleniyor.
- turizm için kamu kurumların eğitimlerini orada yapıyor.

Sađlık sektöründe asimetrik bilgi:

sağlık hizmetinin sigortalıyla maliyeti düştüğünde aşırı talep yüzünden toplumsal refah azalır.

Devlet sağlık piyasalarına neden müdahale eder?

- pozitif dışsallıkları arttırmak
- sağlıklı beşeri sermaye oluşturmak
- sağlık hizmetlerine ulaşımın temel haklar arasında değerlendirilmesi
- etkinlik kayıplarını en aza indirmek
- katılım bedeli ile sunumunu gerçekleştirmek etkinlik kaybını azaltacaktır.

MONOPOL VE DOĞAL TEKEL

doğal tekel ve doğal tekele konu üretim alanlarında devlet bir biçimde müdahil olmak durumunda kalıyor. bu müdahale ya regülatif önlemler çerçevesinde oluyor ya da doğrudan piyasaya girişinde gerçekleşiyor.

Piyasa Türleri:

- tam rekabet piyasası
- eksik rekabet piyasası
 - oligopol piyasa: piyasada belli sayıda alıcı ve satıcı vardır. (otomotiv, beyaz eşya)
 - tekelleri rekabet piyasası: tekstil piyasasında olduğu gibi çok sayıda üretici ve satıcı vardır. ancak üretici veya satıcıların bir biçimde ürün farklılaştırması yoluyla rekabete girebildikleri piyasa yapılarıdır. (nanoteknoloji kumaşlar., 0 teknoloji firma sayısı arttıkça liderliğe sahip firmanın rekabet gücü giderek azalır.
 - monopol (tekel) piyasa: tek firma piyasaya hakimdir.tek firma alıcı da olabilir satıcı da olabilir. buna monopol veya monopolosan denir. firma dengesi aynı zamanda piyasa dengesine karşılık gelir. denge üretici açısından da tüketici açısından da aynıdır.

Monopol ve eksik piyasa

- piyasaya giriş engelleri: yasal engeller (devlet politikaları): devlet tekelleri kendisi yaratır.
- ölçek ekonomileri: ortalama maliyet minimizasyonunun büyük ölçüde yakalandığı piyasadır.(hammadde kontrolü, bilgi avantajları, pazarlama stratejileri)

monopolün kamu ekonomisi açısından önemi:

- tekelleri piyasalarda firmalar ekonomik kar elde ederken toplumsal refah kayıplarına neden olur.
 - bu sonuç benthamcı fayda yaklaşımı açısından önemli değildir.
- sorun, pareto etkinlik kaybına neden olmasıdır.

- pareto etkinlik sosyal etkinliğin garantisi olarak kabul edilir. etkinlik kaybolursa karşılanmayan toplumsal ihtiyaçlar ortaya çıkacaktır.
- kullanılmayan kapasite dolayısıyla oluşan refah kaybı kapasite için ayrılan kaynakların alternatif maliyetini oluşturmaktadır.
- ar ge ve sosyal sorumluluk projeleri için kolay kaynak yaratılabilmesi açısından monopoller olumlu karşılanabilmektedir.
 - teknolojik gelişmelere imkan sağlaması vb.

Monopolün topluma maliyeti:

1. **Ölü etkinlik:** üretim faktörlerinin üretim sürecine katılmış olmasına rağmen miktar değişmemesi. $MH=0$
 - KİT lerin özelleştirilmesine yönelik geliştirilen argümanlar içerisindeki en önemli KİT lerin x etkinsizlik içeriği görüşüne dayanmaktadır.
2. **Rant kollama:** monopol karına ulaşabilmek için kullanılır. ekonomik yaşamda gizli maliyetleri oluşturur. (rüşvet)
3. **refah kaybı :** tekeller oluşturdıkları refah kayıplarıyla müdahale edilmesi gereken alanlardır.

Doğal tekel analizi:

- kaynak kullanım etkinliğinin sağlanabilmesi için tek bir firmanın faaliyette bulunmasının daha yararlı olduğu piyasaya denir.
- ortalama maliyet minimizasyonunun yüksek marjinal maliyet koşullarında sağlanabildiği piyasalar doğal tekel özelliği taşır.
- doğal tekeller ölçeğe göre artan getiri koşullarında çalışır.
- tüm tekel piyasaları gibi monopol karıyla çalışmaktadır.

Doğal tekelde kamusal fiyatlandırma

Fiyat < $\frac{\text{tayinlama işlevi}}{\text{- parayı veren düdüğü çalar}}$

gösterge - karar işlevi

Kamusal fiyatlandırma kriterleri:

- etkinlik kriteri: amaç etkinlik kaybını azaltmaktır
- maliyet karşılaştırma ilkesi: amaç maliyet karşılamaktır
- gelir dağılım kriteri: amaç gelir dağılımının düzenlenmesidir.

Kamusal fiyatlandırma yöntemleri:

1. **Marjinal maliyet fiyatlandırması:** piyasa ekonomisinin kullanıldığı fiyatlandırma.

2. **Ortalama maliyet fiyatlandırması:** firmanın ortalama maliyetini karşılayabilen fiyatlandırma.

3. **iki parçalı fiyatlandırma:** tüketim veya üretime konu aynı mal için farklı fiyat uygulamasıdır.

* sabit değişken ayrı fiyatlandırılır. (abonelik bedeli)

* değişken maliyetler ayrı fiyatlandırılır. (sarfiyat bedeli; m.3 başına)

4. **Fiyat farklılaştırması (ayrımcılığı) yöntemi:** aynı mal ve hizmetten aynı anda yararlanan kişilere farklı fiyatların uygulanmasıdır.

Örnek: toplu taşıma araçlarında 65 yaş üstü kişilere fiyat farkı.

5. **Yoğun dönem fiyatlandırma yöntemi:** arzın kısıtlı, talebin belli dönemlerde yoğunlaştığı durumlarda talebi arzi uydurmak amacıyla farklı fiyat politikalarının izlendiği durumlardır. amaç etkinliği artırılmasıdır.

örnek: köprülerin birim zamanda geçiş yapabileceğimiz bir kapasitesi vardır. aşırı kullanılması durumunda zaman maliyetleri; etkinlik kayıpları oluşacaktır.

NOT: politik yapıcılar, politika kararlarını verirken aslında toplum tercihlerine duyarlı bir politika izlerler. bu toplum tercihlerini kamusal karar alma süreçlerinde belirlemeye çalışırlar. kamu ekonomisinde kararlar yasal süreçte alınır. dolayısıyla bu kararlar politik iktisat (ekonomi) çerçevesinde şekillenmektedir.

Politik Ekonomi: siyasal karar alma süreçlerini ekonomik argümanlarla analiz eden çalışma alanıdır. dolayısıyla kamu ekonomisi tam bir politik ekonomi alanıdır.

- siyasal süreci ekonomik argümanlarla açıklamaya çalışır.
- politik ekonomi modelleri, bireylerin devleti kendi çıkarlarını maksimize eden bir mekanizma olarak kabul eder.
- siyasal süreçte rol alan aktörler fayda maksimizasyonu peşinde koşarlar.

Politik ekonomi yaklaşımında iki temel hareket noktası vardır.

1. çıkar peşinde koşmak her zaman olumsuz sonuç doğurmaz.
2. fayda maksimizasyonu peşinde koşan siyasal aktör varsayımı siyasal karar alma mekanizmalarının analizi açısından iyi bir noktadadır.

POLİTİK EKONOMİNİN TEMEL SORUNU

kamusal Karar Alma:

- Bir kişi veya topluluğun tercihi toplumun tercihini yansıtır mı?
- mülkiyet mi?
 - otokrasi mi? kralın belli yetkileri meclise devrettiği yönetim şekli.
 - demokrasi mi? bize bireysel tercihlerden toplumsal tercihlere nasıl ulaşabileceğimizi öğretiyor.

Kamusal karar alma neden gereklidir?

- bedavacılık sorunu:
- mali rant ve mali sömürü:
- kamusal mal arzının asimetrik bilgi altında belirlenmesi

Doğrudan demokrasi: oybirliği kuralının işlediği toplumsal yapılanmadır.

- * oybirliği (ittifak) kuralı: aynı tercihte birleşme. optimal karar olarak belirlenmekte.
- lindahl fiyatlamasında her birey kendi ihtiyaçlarıyla orantılı olarak kamusal mal talebinde bulunursa ve kamusal mal talebiyle orantılı olarak finansmanına katılmaya razı gelirse istenilen sonuca ulaşılmış olur.

Oylama paradoksuna rağmen neden oy kullanılır: minimaks stratejisi ile hareket etmek.

Tek zirvelilik: bir bireyin en çok tercih ettiği seçenekten herhangi bir yöne doğru hareket edildiğinde faydasının tutarlı bir biçimde azalmasıdır.

Çok zirvelilik: bir bireyin en çok tercih ettiği seçenekten herhangi bir yöne doğru hareket edildiğinde faydasının önce azalmasını sonra tekrar artmasıdır. oylama paradoksuna neden olan durumdur.

Arrow'un olanaksızlar teorimi:

- seçmenlerin tercihlerinin sıralaması ne olursa olsun sonuç alınabilmektedir. yani ne olursa olsun sonuçlarda kazanan ve kaybedenlerin görülmesi gerekir.
- bütün muhtemel çıktılar sıralanmak zorundadır.
- bireysel tercihleri tatmin etmelidir.
- karar alma süreci tutarlı olmalıdır.
- geçersiz alternatiflerden bağımsız olmalıdır.
- toplumsal tercihler bir bireyin tercihlerini yansıtmaz.

Not: arrow bize oy çokluğuna göre hiçbir seçimin optimal bir sonuç olamayacağını yani toplum açısından en iyi kararın verilmesine imkan sağlamadığını söyler. bütün makul oylama kuralı adaletsizlik olma gibi bir potansiyele veya çelişkili sonuçlar üretme potansiyeline sahiptir.

Arrow'un olanaksızlıklar teoremi nin anlamı: tutarlı oylama kuralları bulmak imkansız değildir, ancak garanti edilemez.

Rasyonellik ilkesi:

- tercihler tam ve geçişken olmalıdır.
- seçim süresi sınırsız alan ve kapsama sahip olmalıdır
- seçim süresi diktatörlük içermemelidir.
- oylamalar ilintisiz alternatiflerden bağımsız bir biçimde gerçekleştirilmelidir.
- seçim süreçlerinde pareto ilkesi geçerli olmalıdır.

Ortanca seçmen kuralı: oy çokluğu kuralına göre alınan kararlar ortanca seçmenin tercihinine yansır. uç tercihler kendi arasında koalisyon kuramaz.
örnek: siyah ve gri

Oylamayı etkileyen diğer faktörler:

- tek boyutlu sıralama:
- ideoloji
- kişilik
- liderlik
- oy kullanma kararı

Oy çokluğu çeşitleri:

1. basit oy çokluğu: oylamaya katılan bireylerin yarısından bir fazlasının oyunun alınması esastır
2. nisbi oy çokluğu: kaç oy alındığından ziyade alınan oyların toplam kullanılan oya oranına bağlı bir seçim kuralıdır.
3. nitelikli oy çokluğu: örneğin 3 aydan en az 2 ay alma şartı taşır. olabildiğince oy birliğine yakın karar alınabilmesi sağlamak amacıyla.

NOT: oybirliğinin işletilmediği durumlarda oy çokluğu kuralına göre karar alınabilir.

NOT: asil vekil sorunu anthony downs rasyonel ve irrasyonel hata kavramları üzerinden açıklamaya çalışır.

Rasyonel hata: fayda maksimizasyonuna yönelik karar almayı ifade eder.

İrrasyonel hata: işlenmeyerek yapılan rasyonel olmadığı bilinerek yapılan hatalardır.

Çoğunluk tercihi neden rasyonel değil?

- Bireylerin oylama paradoksu altında seçime katılıyor olmaları çoğunluk tercihlerinin ideal sonuçlar vermesini engellemektedir.

Siyasal (politik) miyopluk: seçmenler kısa dönemli tercihleri uzun dönemli tercihle yenileyerek hareket ederler.

Bürokrasinin işlevi: kamusal mal ve hizmetlerin üretim ve tedarik süreçlerini yönetmektir. (kamusal yönetim)

amaçlar: - güz kazanmak - itibar kazanmak- para kazanmak - terfi

Not: bürokratların fayda maksimizasyonu yönünde davranış sergilemeleri optimal karar verilmesini engeller.

Rant Kollama: mali rant ve mali sömürü durumları ortaya çıkabilmektedir.

Politik sistemin yönetilebilmesi için neler yapılabilir?

- bürokratik müşevviklerin değiştirilmesi
- mali kurumlarda değişiklik
- yerel karar birimlerinin oluşturulması gerekir.
- devlet, ödül veya ceza mekanizmalarının üzerinden oy çokluğu kuralına dayalı seçim süreçlerinin ortaya çıkardığı olumsuzlukların giderilebileceğini ifade ediyor.

Vergilendirme ve gelir dağılımı:

Gelir dağılımı: belli bir dönem içerisinde ülkede milli gelirin oluşturulmasına katkı sağlayan unsurlar arasında paylaştırılmasıdır.

Ekonomide gelir iki defa dağıtılır.

1. Ekonomik faaliyet:
2. Kamu ekonomisi içinde dağılır.

Vergi yansıması: fiyat mekanizmasından yararlanılarak ödenen bir verginin oluşturulduğu yükün bir başkasına aktarılmasını ifade eder.

Yansımanın olabilmesi için:

- vergi ödenmiş olması (ödeme)
- ödemenin mükellef üzerinde olumsuz his yaratması (vurgu)
- vergi yükünün bir başkasına kaydırılması (aktarma)
- verginin bir başkası üzerinden toplanması (yerleşme)

Geri yansima: hammadde kaynağına doğru olan yansimadır. (peynirin kg başına 3 tl vergi koyduğunu düşünerek bu vergiyi süt üreticisine yansıtmak.

ileri yansima: peynirin fiyatı üzerinden nihai tüketiciye aktarma durumudur.

mutlak yansima: tüm vergiler sabitken, herhangi bir vergide yapacağınız değişikliğin yarattığı yansimadır.

diferansiyel (çapraz) yansima: bir vergiyi kaldırıp yerine yeni vergi koymanın oluşturacağı yansima etkisine denir.

NOt: Yansima analizinde 3 nokta göz önünde bulundurulmalı. verginin kanuni mükellefinin kim olduğunun önemi yok.

kanuni yansima:

ekonomik yansima: verginin ödenmesi durumunda verginin yüklenicisi farklılaştırmaktadır.

Not: esas olarak kanuni mükellefiyete değil iktisadi mükellefiyete bakılır.

NOt: arz ve talebin fiyat esnekliği yansimanın yönü ve büyüklüğünü belirler.

Tarife yapıları ve vergi yansiması:

1 düz oranlı vergi sistemi: marjinal vergi oranı sabitse ve ortalama vergi oranının mükellefler için aynı olduğu sistemdir. (kdv, kurumlar vergisi)

2. Artan oranlı vergi sistemi: artan oranlı tarifelerin gelir değişimlerini yakalam kabiliyeti daha yüksektir. (vergi oranı gelir arttıkça artar.)

3. **Azalan (regresif) vergi sistemi:** ortalama vergi oranının mükellefler için azalan olduğu vergi sistemidir. gelir arttıkça uygulanan vergi oranı azdır.

Kar üzerinden alınan vergiler:

- tam rekabet piyasası: kısa dönemde vergi firma sahibinin üzerinde kalır. uzun dönemde ekonomik kar olmadığından vergi de doğmaz.
- tekel piyasası: verginin mm ve mh yi etkilememesi nedeniyle ekonomik kar üzerine salınan bir vergi firma sahibinin üzerinde kalır.

Vergilerin kaynak dağılımı üzerindeki etkisi iki açıdan önemlidir.

ÖZLÜ SÖZ (PIETRO VERRİ) : Bir ulusun vergilendirme ile çürümesine yol açan iki durum bulunmaktadır.

1- vergilendirme miktarının ülkenin gücünü aşması veya genel refahı ile orantılı olmaması.

2- vergilendirmenin miktarının ülkenin genel refahı ile orantılı olması ancak alçakça dağıtılması.

AŞIRI VERGİ YÜKÜ : Verginin nispi fiyat yapısını bozmasından kaynaklanır.

Nispi Fiyat : bir malın diğer mal cinsinden değeridir. (oransal değişim)

vergi, bu oransal değişimi etkiliyorsa aşırı vergi yükü var demektir .

nispi fiyat yapısındaki değişimi vergi nasıl etkiler ?

bir vergi ikame etkisi yaratıyorsa nispi fiyat yapısı bozulacak ve aşırı yükü oluşacaktır. ikame etkisi doğrudan arz ve talep yapısını değiştiriyordur.

ikame nasıl ortaya çıkar ?

ikame bire bir malda çıkmayabilir . bir vergi değişikliği üretim veya tüketicinin zamanlararası değişimine sebep oluyorsa ikame etkisinden bahsedebiliriz .

demek ki bir vergi üretim ve tüketimde zamanlararası sapmaya neden oluyorsa orada ikame etkisi ve sonuçta da aşırı vergi yükü ortaya çıkıyordur.

- mallar arasında sapmaya neden oluyorsa burada da ikame etkisinden bahsedebiliriz.
- bölgeler arası tercih sapmasına neden oluyorsa da ikame etkisi vardır.

verginin tarafsızlığı nedir ve klasikler bu düşüncüyü neden çok önemser ?

ekonomide kaynakların dağılımına karar verebilmemiz için sadece fiyat göstergesine ihtiyacımız vardır. fiyat oluşumuna etki eden her türlü müdahaleyi klasikler istemiyor.

klasik iktisadi düşüncenin tarafsız vergideki ısrarı esas itibariyle verginin nisbi fiyat yapılarında değişikliğe sebep olacağı ve bunun da ekonomide kaynak dağılım etkinliğini bozacağıdır.

optimal vergileme nedir nasıl yapılmalıdır ?

optimal vergileme , bireyin iktisadi davranışlarını (tüketim ve üretim kararlarını) etkilemeyecek vergileme yapılması gerekir.

1- amaç olabildiğince tarafsız vergilemedir. bu durumda en ideal vergilendirme götürü vergilendirmedir.

götürü vergilendirme, bireyin iktisadi kararlarına etki etmez. en tipik örnek kelle vergisidir. bunun anlamı TC vatandaşı olmak. örneğin yıllık 500 tl vergi ödemeyi gerektirir. bu vergiden kurtulmanın yolu vatandaşlıktan vazgeçmektir.

2- götürü verginin yanı sıra üretici ve tüketici tercihlerini etkilememek adına ramsey kuralına dayalı bir vergilendirme önerilir.

ramsey kuralı, ters esneklikler kuralına dayalı vergilendirmedir. ters esneklik ; bir malın talep - fiyat esnekliği ne kadar düşükse o oranda yüksek vergi uygulanmalıdır.

talep - fiyat esnekliğinin düşük olması , fiyatlar ne kadar değişirse değişsin tüketim miktarı değişmeyecektir. yani talep vergi dolayısıyla da azalmaz.

örneğin ;akaryakıt ürünlerinde yüksek vergileme söz konusudur. kullanan öder.

ikamesi olmayan malların talep-fiyat esnekliği düşüktür. istenilen vergi oranı uygulanabilir. aşırı vergi yükü oluşmaz.

3- üçüncü olarak boş vakitlerde içilen kahve üzerine yüksek vergi koyularak boş zamanın vergilendirilmesi.

4- gelirin vergilendirilmesi ile ilgili olarak ; gelir elde etmek kabiliyetiyle ters orantılı vergilendirme önerisinde bulunmuştur. gelir elde etme kabiliyeti yüksek üretim faktörlerinden düşük vergi alınması ile üretime katılımı arttırmak amaçlanır.

emeğin ve sermayenin gelir elde etme kabiliyetini ölçebilecek araçların yetersizliği veya bulunmaması gelir elde etme kabiliyetine duyarlı bir vergilendirmeyi mümkün kılmamaktadır.

1.İktisat nedir: kıt kaynakların idaresi bilimidir. sınırsız ihtiyaçların kıt kaynaklarla nasıl karşılanabileceği ile ilgilenir.

2. Üretim faktörler:

doğal kaynaklar
sermaye
emek
girişimci

3. üç temel ekonomik birim vardır.

birey
firma
devlet

4. mikro iktisat: birey ve firmaların üretim, tüketim ilişkilerini açıklar

5: makro iktisat: daha çok makroekonomik büyüklükler; istihdam, kalkınma, büyüme... büyük ölçüde genel ekonomik denge ile mesele inceler.

6. Kamu ekonomisi: daha çok mikro iktisadın çalışma alanına girer.

7. Özel ve kamu sektörü benzerlikler:

ekonomide var olan kaynakları kullanır
ekonomide bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanılır.

8. Özel ve kamu sektörü farklılıkları:

özel sektörde kararlar piyasada alınır.
kamuda kararlar siyasal süreçle alınır
özelde fiyat karar almada en temel kaynaktır
kamuda kararlar bütçe aracılığıyla alınır
özel sektörde bireysel ihtiyaçlar karşılanır
kamuda toplumsal ihtiyaçlar karşılanır.

9. talep: veri fiyat düzeyinden satın alınmak istenen mal miktarı

10. politik ekonomi: siyasal süreçte yer alan aktörlerin davranışlarını ekonomik argumanla açıklar.

11. Siyasal süreçte yer alan aktörler:

seçmenler
siyasi partiler
çıkar baskı grupları
bürokratlar

12. ekonomik açıdan devletin 2 temel fonksiyonu vardır.

kamusal mal ve hizmetler üretmek
piyasa yapıcılığı rolü var

13. etkin devlet: düzenleyen ve denetleyen devlettir. kurallar koyar ve sonra bunları denetler.

14. aktif devlet: üretim faktörlerini kullanır.

emek istihdam eder.
doğa üretim faktörlerini kullanır.

piyasadan sermaye temin eder ve sunumu gerçekleştirir

15. neoliberal dönüşüm: az üretim faktörü çok özel sektör üretim faktörü kullanan. düzenleyici, denetleyici vasfını öne çıkarır.

16. piyasa aksaklıkları:

dışsalılık
doğal tekeller

17. ramsey vergilemesi dediğimiz ters esneklikler kuralına dayalı bir vergilendirmeyi, pigoucu vergileme dediğimiz emisyon vergilemesi gibi vergileme yöntemleri kullanarak negatif dışsalılık olabildiğince azaltılmaya çalışır. sübvansiyonlarla pozitif dışsalılıkları artırma çabasına girer.

18. kapitalist ekonomi sistemi temel amacı: tüm sektörlerde tam rekabet koşullarını geçerli kılmaktır.

19. ülkelerde devletin ekonomik büyüklük içerisinde ekonomik rolünü sabit olmayacağını gösterir.
1999 bunalımı
1994 krizi
2001 krizi

20. devlet ekonomide büyüklüğü, ekonominin büyüklüğü kadar olmalıdır. en azından tam kamusal malları üretecek kadar.

devletin ekonomide varlığının minimum sınırı klasik iktisadi okulu tarafından çizilmiştir.

hürriyet: piyasalar arası geçişkenliğin tam sağlanmasını ifade eder.

mülkiyet: hakların kullanılarak gelecek nesiller aktarılmasını ifade eder.

zorunlu fena düzeyinde: kapitalist ekonomik sistemin devamlılığını sağlar.

devletin ekonomik büyüklüğü nasıl ölçülür:

kamu harcaması/gsyh
vergi geliri/gsyh
kamu borçlar/gsyh
kamuda istihdam edilen nüfusun toplam istihdama oranı da bilgi verir.
ekonomide kapasite oranı da bilgi verir.
ekonomide regülasyonların boyutunda bilgi verir.

düzenleyici bütçe: kamu müdahalelerinin maliyetlerini temsil etmek adına kullanılan kavram. vergilemenin gizli maliyetlerini topladığımız zaman karşılaşılan büyüklük.

vergileme maliyetleri: açık maliyetli olarak gerçekleşir.
gizli maliyetler: bankadan çekilen kredi faizi.

aşırı vergi yükü: vergileme dolayısıyla ekonomik birimlerin telafisi mümkün olmayan kayıplarla yaşamasıdır.

nepotizm: kendi çıkarlarına çalışmak.

wagner kanunu: kamu harcamalarının artışı.

refah iktisadı: alternatif politikalar arasında refahı en üste çıkaracak politikayı belirler.

bentham yaklaşımı: kaybedenler vardır ama önemli değildir, sonuç olarak toplumsal refah vardır.

carl max hipotezi: üretim faktörleri sahipliği boyutunda baktığımızda üretim faktörlerinin kamu mülkiyeti altında kullanılması toplumsal refahı üste çıkartır.

adam smith: tüm rekabetçi piyasalar etkin kaynak tahsisine yol açar. en az girdiyle en yüksek çıktı

klasik refah iktisadı:

pigoucu refah iktisadı olarak bilinir.

marjinal fayda kavramını kullanır.

azalan marjinal fayda ilkesinden hareketle kaynak tahsis etkinliğini sağlar.

dağılım azalan marjinal fayda ilkesine göre gerçekleşse toplumsal refah sağlanır.

maliye bilimine en büyük katkısı artan oranlı tarife

yeni refah iktisadı:paretocu refah iktisadı.

fayda ölçülemez ama karşılaştırma yapılır.

bireylerin farklı fayda fonksiyonlarını ifade eder.

pareto etkinlik: kaybedeni olmayan oyun oynamak mümkün değildir. başlangıç dağılımına yapılacak bir müdahale sonrasında kimsenin refahını azaltmadan en az bir kişinin refahını artırmak mümkün değildir.

farksızlık eğrileri: orijinden uzaklaştıkça bir üst fayda eğrisini gösterir.

rawls a göre, zengini daha zengin politika yerine fakiri daha fakir yapan politikalar gerekli.

bentham adaleti önemsemez, rawlsçı önemser, bireyi esas alır. hukukçu ve felsefecidir.

amortya sen: sosyal refah toplumun yapabilirliklerine bağlıdır. yani toplumun malı tutma kabiliyetine

iyi bir sosyal refah fonksiyonu nasıl olmalıdır?

pareto ilkesi geçerli olmalı; hiç kimsenin refahını azaltmadan az bir kişinin refahını artırmak.

bireysellik ilkesi.

eşitsizlikten kaçmalı.

birincil mallar: haklar, özgürlükler, fırsat eşitlikleri...

ikincil mallar: bireylerin fizyolojik ihtiyaçları.

rawls tam bir liberal söyleme sahiptir.

iki kriter ortaya koymuştur:

temel hak ve özgürlüklerde bireyler eşittir.

ayrımcılık ve farklılık ilkesini benimser

ehvenişer: bireyler kötünün iyisini aramaya yönelik yaklaşım.

minimax stratejisi: en kötü sonucun minimize edilmesine yönelir.

farklılık ilkesi: bir eşitsizlik ancak kötü durumda olanın durumunu iyileştiriyorsa kabul edilir.

refah iktisadının sorunları:

bireycidir.

eğer birey tercihlerinin çarpıtıldığı veya yanlış olduğu kanaati bulunmakta ise fayda maksimizasyonu geçersizdir.

toplum istemese de devlet vermeli: (erdemli mal)
sonuçlara odaklanmış durumda halbuki sonuçlardan daha çok kaynakların tahsisi önemli.

piyasa başarısız olduğunda pareto ya ihtiyaç vardır.

piyasa başarısızlıkları:

piyasa gücü
piyasaların oluşmaması:
eksik bilginin varlığı
dışsallıklar
kamusal malların varlığı

mümkünse, özel mal
değilse, kamusal mal

rakip (rival): bir defa ürettiğinde ek bir kişinin malı tüketmesinin ek kaynak maliyeti pozitifdir.

rakip değil (non rival): bir defa ürettiğinde başka bir kişinin malı tüketmesinin ek kaynak maliyeti sıfırdır.

kamusal malların kayda değer özellikleri

herkes tarafında aynı tüketilip herkes tarafından aynı değerde görülmeyebilir.
bir malın kamusal olarak sınıflandırılması mutlak değildir, piyasa koşullarına ve teknolojik durumuna bağlıdır.

ortak mallar: dışlanabilirliğin olmadığı ancak rekabet durumunun olduğu mallardır

soru: bir malın sabit fayda sağlıyor olmasını, kamusal mal sınıflandırmasında kullandığımız hangi kritere karşılık gelir?

tüketimde rekabetin olmamasıdır. çünkü herkes eşit faydaya sahiptir.

bir üretim ilişkisinde toplam maliyet değişmiyorsa toplam maliyet sıfırdır.

kamusal mallarda fiyatlama:

tam kamusal mallarda fiyatlama yapılması refah kaybıyla sonuçlanır.
kamusal mallarda pareto etkin fiyatlama bedelsiz sunumu getirir.

tam rekabet piyasasında marjinal fayda, marjinal maliyet ve fiyat birbirine eşittir.

yarı kamusal malların özellikleri:

belirli bir düzeye kadar sabit fiyat sağlarken $n+1$ kişiden itibaren azalan fayda koşuluyla ortaya çıkarsa yarı kamusal olur.

pareto etkin: piyasa koşullarında gerçekleşen her kaynak dağılımı

pareto iyileştirme: piyasa koşullarında kalmak kaydıyla ve pareto etkinlik düzeyine erişebileceğini ifade eder.

talep kanunu: bir malın fiyatı azalırsa talep edilen miktar artar der.

samuelsona göre, fayda (piyasa) fiyatlamasının yapılabildiği bir durumda kamusal malın optimal üretim düzeyi belirlenebilir.

hakim stratejisi: fayda maksimizasyonu doğrultusunda bireylerin bedavacı yaklaşmasıdır. optimal sonuç vermez.